

Maria DIACONESCU

MUZEUL JUDEȚEAN BOTOȘANI ÎN EXPOZIȚIILE INTERNAȚIONALE DE LA NEW YORK, OXFORD ȘI ATENA

2010 a fost anul expoziției eveniment „The Lost World of Old Europe”, vernisată în trei orașe culturale recunoscute: New York, Oxford și Atena. Acest ambițios proiect internațional structurat pe începuturile civilizațiilor preistorice din S-E Europei, secvență prea puțin cunoscută de istoricii și arheologii occidentali, constituie o performanță pentru muzeistica românească.

În istoria fiecărei țări există o epocă prin care aceasta se plasează pe un loc fruntaș, se evidențiază. Cât privește spațiul românesc, această perioadă se află la începutul istoriei sale, acum mai bine de șase milenii, în epoca neo-eneolitică ce a cunoscut câteva civilizații excepționale – Gumelnița, Cernavodă, Vinca, Bodrogkeresztur, Hamangia, Boian, Turdaș, Vădastra, ale căror manifestări artistice, spirituale întrec în valoare civilizațiile europene contemporane lor, dar care sunt foarte puțin cunoscute în afară. Aceștia li se alătură cultura Cucuteni, civilizație de o inegalabilă originalitate ce s-a dezvoltat pe un spațiu extins. Creațiile acestor civilizații pot fi considerate adevărate comori naționale, repere pe harta culturală a Europei. Muzeele și arheologii au considerat necesară organizarea unor expoziții internaționale dedicate neoliticului românesc pentru a evidenția unicitatea și spiritualitatea profundă a acestor culturi. Astfel începând cu 2008 s-au organizat expoziții internaționale la Olten – Elveția, Roma – Vatican, Bytom și Varșovia – Polonia.

Expoziția de arheologie „The Lost World of Old Europe The Danube Valley” continuă șirul acestor expoziții externe dedicate neoliticului românesc. Este pentru prima dată când astfel de capodopere au trecut Oceanul Atlantic pentru a ajunge în S.U.A., La New York. Aceasta a fost organizată la cererea Institute for the Study of the Ancient World New York University. A revenit în Europa, în Anglia la Museum of Art and Archaeology University of Oxford, primul muzeu universitar din lume și cel mai vechi muzeu britanic. În prezent expoziția se află la Atena, la Muzeul de Artă Cycladică, unul dintre cele mai prestigioase muzee din Grecia. La Atena, această manifestare a fost organizată sub auspiciile Ministerului Elen al Afacerilor Externe cu prilejul preluării de către Grecia a președinției Organizației de Cooperare Economică a Mării Negre. Spre deosebire de precedentele expoziții, la Atena specialiștii de la Muzeul de Artă Cycladică au adăugat propriile lor exponate datând din aceeași perioadă istorică. Acesta este un prim pas spre realizarea unei necesare sinteze, a acestei epoci în S-E Europei, mărturie a unor manifestări spirituale ce atrag atenția asupra profunzimii artei preistorice.

Coordonatorul principal al acestui periplu muzeistic este Muzeul Național de Istorie a României. Pentru a realiza o imagine cât mai completă asupra acestei perioade istorice pe teritoriul României, au fost invitate să participe muzee din toate regiunile țării. Piese au fost selectate după criterii de reprezentativitate științifică, artistică, cronologică, în ideea redării etapelor evoluției culturilor preistorice din spațiul de la nord de Dunăre. Cu un număr limitat de exponate au venit și Muzeul Regional din Vama (Bulgaria); Muzeul Național de Istorie și Arheologie Moldova din Chișinău, ca un semn că Dunărea nu a fost o graniță, ci o punte între teritorii locuite de civilizații ale aceluiași timp. Putem afirma fără teama de a greși că expoziția „The Lost World of Old Europe The Danube Valley 5000 – 3000 B.C.” este o expoziție-eveniment, pentru activitatea muzeistică și pentru imaginea culturală a României pe plan internațional. Piese arheologice, deosebit de importante, fac parte din patrimoniul cultural național și fără îndoială din cel al umanității, dacă ținem seama că de fapt, aici în România, este leagănul vechii Europe. Exponatele cuprind o paletă complexă de artefacte ce definesc viața economică, spirituală și artistică: ceramică, unelte, arme, obiecte de podoabă, vase antropomorfe, obiecte de prestigiu, figurine antropomorfe și zoomorfe ce pun în lumină marile valori spirituale ale neoliticului românesc care până de curând erau cunoscute de un număr restrâns de

specialiști străini. La New York prezentarea elogioasă care a fost făcută în „The New York Times” a adus în expoziție un număr record de vizitatori, de pe întreg teritoriul S.U.A., unii veniți în mod special pentru această expoziție, care s-au arătat uluiți de cele văzute. Într-adevăr, valoarea exponatelor a fost cea care a stabilit succesul expoziției. Piese de tezaur alese sunt toate de excepție, încât aproape nu poți evidenția pe una în detrimentul alteia. Facem totuși **acest** pas amintind de Gânditorul de la Hamangia – singura piesă din România inclusă în lista celor zece piese a celor mai importante artefacte ale culturii mondiale, Idolul de aur de la Moigrad, Templul Gumelnițean de la Căscioarele, statueta Venus de la Drăgușeni – Botoșani. Efortul organizatorilor s-a văzut în modul de prezentare a pieselor, în vitrinele special concepute pentru aceste exponate, completate cu materiale informative deosebit de utile: hărți, grafică, ilustrație, realizate cu competență și profesionalism de specialiștii de la Institutul pentru Studiul Lumii Antice.

Catalogul expoziției, cu 252 pagini de text și imagini, a fost tipărit în condiții grafice excepționale la editura „EuroGrafica”, Vicenza, Italia. Afișul expoziției, de dimensiuni impresionante, spre a fi vizibil, a utilizat imaginea statuetei Venus de la Drăgușeni – Botoșani, simbol al echilibrului, spiritualității, expresivității unor astfel de obiecte încărcate de sacralitate. O impresie extraordinară a făcut ceramica, mai ales cea cucuteniană, cu formele sale diverse, sofisticată, rafinată, armonioasă, proporționată, ce nu cunoscuse roata olarului, dar care surprinde prin dimensiuni, prin tehnica cu care erau realizate aceste vase. Spectaculosul decor al acestora uimește prin utilizarea simbolurilor, cele mai multe geometrice, ce pot fi ideograme, sugerând un mod de comunicare al celor din neolitic. Pigmenții folosiți în pictură, procesul de finisare al vaselor, precizia, creativitatea de care dau dovadă acești artiști anonimi, precursorii artei europene de mai târziu, nu pot decât să-i uimească pe oamenii de astăzi. Analizând statuetele antropomorfe sau zoomorfe realizate din lut ars, decorate cu simboluri pictate sau incizate, într-o formă esențializată, stilizată, ni se dezvăluie o lume deosebit de complexă, cu reprezentări magico-religioase ce au conotații cultice, estetice, sociale. Muzeul Județean Botoșani a fost foarte bine reprezentat prin piesele aparținând culturii Cucuteni de la Vorniceni și Drăgușeni. În special vasele de la Vorniceni, cele mai noi descoperiri din expoziție, au impresionat prin diversitatea formelor și a decorului.

Această comoară națională a fost apreciată în cel mai înalt grad de Roger S. Bagnall - directorul de la Institute for Ancient World, Dr. Cristopher Brown directorul de la Museum of Art and Archaeology University, care au prezentat expoziția cu ocazia vernisării acesteia la New York și respectiv la Oxford, în prezența unor specialiști din muzee, personalități din domeniul culturii. La Atena, prof. Nicolas Stampolidis – directorul Muzeului de Artă Cycladică a subliniat importanța unor astfel de demersuri culturale – istorice ce familiarizează vizitatorul cu evoluția civilizațiilor neolitice pe spații întinse.

Aprecierea și interesul cu care au fost primite aceste expoziții externe mi-au adus o mare satisfacție și datorită faptului că piesele pe care le-am descoperit recent la Vorniceni, incluse în categoria Tezaur a patrimoniului cultural național, au fost receptate ca unele dintre cele mai frumoase și interesante piese din aceste expoziții.

Pentru a se vedea cum a fost percepută expoziția „The Lost World of Old Europe The Danube Valley 5000 – 3000 B.C.” voi cita din cartea de onoare câteva impresii:

„O expoziție și o selecție excelentă. Mulțumesc pentru aducerea geniului Vechii Europe la New York.”

„Aceasta este o expoziție fantastică ce merită să fie prezentată la Metropolitan Museum of Art. Asta va schimba părerile despre istoria umanității.”

„Magnific. Intotdeauna apreciez lucrurile deosebite adunate într-o astfel de expoziție. În special mi-au plăcut obiectele mari, vasele, care lasă arta să vorbească despre ea. Mulțumesc.”

„Este o expoziție frumoasă care pur și simplu te face să dorești să te întorci în timp pentru a vedea cum erau folosite aceste obiecte. Felicitări arheologilor, descoperitorilor.”

„Au fost culturi extraordinare. Cum i-ați convins pe români să vă dea „Gânditorul și Gânditoarea”(piese de la Cernavodă)? Multe felicitări.”

„Aceste comori ne luminează mințile și ne încălzesc sufletele.”

„O expoziție cutremurătoare. Întreaga mea viziune despre Vechea Europă este distrusă. Fascinant.”

„Nu știam cât de veche e istoria noastră, dar acum că am realizat, sunt foarte mândru de ea. Extraordinară expoziție.”

„Magnific. Găsesc interesantă asemănarea în ce privește dimensiunile cu lucrările miceniene și grecești. De asemenea, am văzut o oarecare asemănare a decorațiilor de pe aceste vase și grafică veche europeană. În final, un mare univers a fost descoperit.”

Fig. 1 Afișul în New York

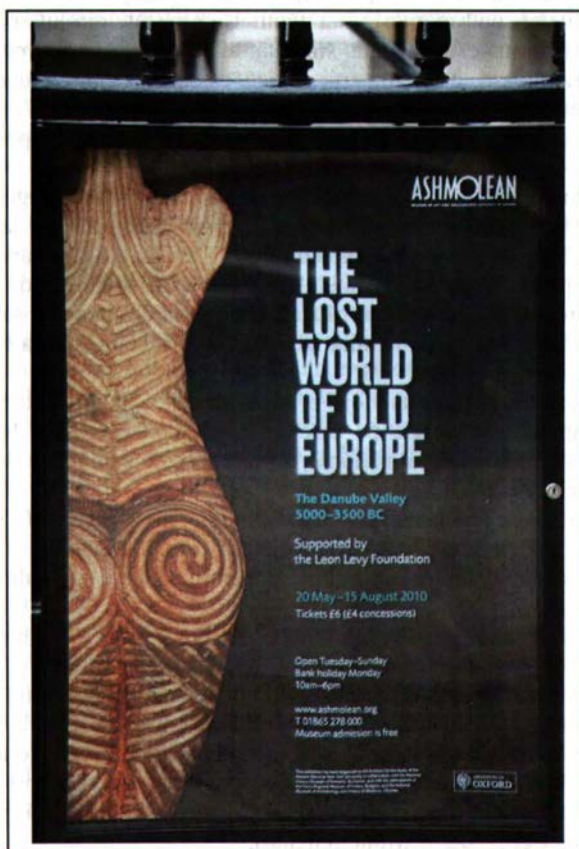

Fig 2 „Lumea pierdută a vechii Europei” - afișul de la *Ashmolean Museum*

Fig. 3 Piesele Muzelui Botoșani în expoziția de la Atena

Fig. 4 Cercetători din România (Botoșani și Iași) la vernisajul expoziției de la Atena

BOTOȘANI DISTRICT MUSEUM IN THE INTERNATIONAL EXHIBITIONS FROM NEW YORK, OXFORD AND ATHENA (Summary)

The author describes the participation of the Botoșani District Museum at “The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 B.C.” – 2010 – Exhibition, successively opened in New York (at Institute for the Study of the Ancient World), Oxford (at Museum of Art and Archaeology) and Athena (at Museum of Cycladic Art). The Museum of Botoșani has participated at exhibition with very important and famous archaeological pieces from ancient Culture Cucuteni, discovered at Drăgușeni and Vorniceni (Botoșani District).